

DOLENSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oz. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 80-KB-16-Z-24

Štev. 16 (319) Leto VII.
NOVO MESTO, 20. APRILA 1956

Urejuje uredniški odbor Odgovorni urednik Tone Gušnik Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25 Poštni predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave št. 127 Rokopisov se vračamo Tiska Časopisno-založniško podjetje «Slov poročevalce» v Ljubljani. Za tisk odgovarja Franc Plevel.

Takse in njihov namen

(Nadaljevanje in konec)
 Prejšnji teden smo si ogledali, koliko takse so zbrani letos v našem okraju na vozove in motorna vozila, na živino in pse, na kmetijske stroje in na hibridne vinograde, brali pa smo tudi, kako bodo te takse razdeljene. Ostane nam še pogovor o

taksah na meljavo žita

ki so bile že pred objavo sedanjih ukrepov marsikje predmet živahnih razpravljanih. Neenakomerno pobiranje dosevanih takse na mletje je delalo hudo kri in čuli smo nemalo opomb: »v naši občini pobirajo mlinarji takso na mletje, v sosednji pa ne!«, ali pa: »v našem okraju plačujemo te takse, v sosednjem jih pa ne poznajo! in pod. Nova uredba ureja to vprašanje enotno za vso državo. Kakor pri drugih taksah, je treba vedeti seveda tudi pri tej, da je v celoti namenjena dvigu kmetijstva! Takse na meljavo žita so zbrani letos v novemškem okraju predvidoma 9.700.000 din, od katerih dobi okrajni sklad za kmetijstvo 55 odstotkov, občinski skladi za kmetijstvo pa 45 odstotkov. Denar bo torej v celoti porabljen doma za napredek kmetijske proizvodnje.

Razdobljenost in nenačrtnost našega kmetijstva nas na Dolenjskem najbolj tepta. Poglejmo samo pridelovanje vina: razen nekaterih predelov v Beli krajini, vinogradov v občini Kostanjevica—Podbočje in na Trški gori skorajda nimamo vinskega pridelka, ki bi slovel po kvaliteti, ki bi mu dajala na trgu ime. Če išče kupec nekaj vagonov enake kvalitete istega pridelka, bo tako blago le s težavo dobil! In vendar bo treba prav tem vprašanjem posvetiti veliko več skrbi. Po čem nas pozna na trgu? Trebnje z okolico že nekolikaj let po dobrem krompirju. Krško polje po prašičerji. Suha krajina po pitani živini, posamezni okoliši po vinogradništvu. Pa vendar dosežemo n. pr. z našo živinorejo veliko manjše dohodke kot kmetje v Velikih Laščah in Ribniški dolini, ki z lahkoto prodajajo odlično plemensko živino, medtem ko je cena naše klavne živine precej nižja. Pa mlečnost naših krav: če bi pri približno 17.000 kravah v okraju dvignili molznost le za liter na dan, bi že samo s temi količinami lahko izkoristili zmogljivost nove mlekarnice v Novem mestu. Medtem ko n. pr. švicarski kmet izloča iz hleva kravo, ki mu daje izpod 3500 litrov mleka na leto, se mi vrtno še vedno okoliš povprečja 1000 litrov mleka na leto. Takega zaostajanja pa je na Dolenjskem precej.

Seminar srednješolske mladine v Novem mestu

Okrajni komite LMS Novo mesto je dal pobudo za seminar srednješolske mladine. Seminarja so se udeležili razredni predstavniki in člani komiteja. Seminar je imel namen seznaniti mladinske aktiviste z glavnimi političnimi dogodki, problemi gospodarstva, reformo šolstva, z delavskim samoupravljanjem in s strukturo in zgodovinskimi razvojem mladinske organizacije.

Na seminarju so predavali načelnik gospodarskega oddelka okraja Jože Knez, sekretar SZDL Martin Zupelj, prof. Tatjana Belopavlovič, član CK LMS Jože Hartman in Lojze Štih. Predavanjem so sledila živahna razpravljanja. Upamo, da je seminar uspel in dosegel svoj namen.

Gospodarski račun, predudarek kaj je donosno in kaj ne, kaj dviga življenjsko raven in kaj nas tlači, kje zaostajamo za sosednjimi okraji? Takso na meljavo žita, ki jo plačujemo, je namenjena dvigu kmetijstva. Pa vendar dosežemo n. pr. z našo živinorejo veliko manjše dohodke kot kmetje v Velikih Laščah in Ribniški dolini, ki z lahkoto prodajajo odlično plemensko živino, medtem ko je cena naše klavne živine precej nižja. Pa mlečnost naših krav: če bi pri približno 17.000 kravah v okraju dvignili molznost le za liter na dan, bi že samo s temi količinami lahko izkoristili zmogljivost nove mlekarnice v Novem mestu. Medtem ko n. pr. švicarski kmet izloča iz hleva kravo, ki mu daje izpod 3500 litrov mleka na leto, se mi vrtno še vedno okoliš povprečja 1000 litrov mleka na leto. Takega zaostajanja pa je na Dolenjskem precej.

Razdobljenost in nenačrtnost našega kmetijstva nas na Dolenjskem najbolj tepta. Poglejmo samo pridelovanje vina: razen nekaterih predelov v Beli krajini, vinogradov v občini Kostanjevica—Podbočje in na Trški gori skorajda nimamo vinskega pridelka, ki bi slovel po kvaliteti, ki bi mu dajala na trgu ime. Če išče kupec nekaj vagonov enake kvalitete istega pridelka, bo tako blago le s težavo dobil! In vendar bo treba prav tem vprašanjem posvetiti veliko več skrbi. Po čem nas pozna na trgu? Trebnje z okolico že nekolikaj let po dobrem krompirju. Krško polje po prašičerji. Suha krajina po pitani živini, posamezni okoliši po vinogradništvu. Pa vendar dosežemo n. pr. z našo živinorejo veliko manjše dohodke kot kmetje v Velikih Laščah in Ribniški dolini, ki z lahkoto prodajajo odlično plemensko živino, medtem ko je cena naše klavne živine precej nižja. Pa mlečnost naših krav: če bi pri približno 17.000 kravah v okraju dvignili molznost le za liter na dan, bi že samo s temi količinami lahko izkoristili zmogljivost nove mlekarnice v Novem mestu. Medtem ko n. pr. švicarski kmet izloča iz hleva kravo, ki mu daje izpod 3500 litrov mleka na leto, se mi vrtno še vedno okoliš povprečja 1000 litrov mleka na leto. Takega zaostajanja pa je na Dolenjskem precej.

Zgolj naštevane številnih problemov, ki so jih sprožili na okrajni seji referati tovarišev Mihe Počrvina, Henrika Cigoja in Janka Kasteleca, ne bi povedalo bralcem vsega tistega, kar jih v našem gospodarstvu in njegovem razvoju zanima. Problemi dela in delovnih razmerij, plač in delavskega samoupravljanja v okraju so tako pestri, da terjajo od nas več prostora in globlje pronicanja v bistvo stvari, kot nam to danes omogočata prostor in čas. Poročila in razpravljanje na okrajni seji obeh zborov pa je podčrtalo tolikrat še bolj kakor na zadnji seji zborov proizvajalcev, da se vloga odbornika tega zbora nikakor ne zaključijo z udeležbo na seji in morebitnim glasovanjem o tem ali onem vprašanju. Nasprotno, nadaljnji razvoj kmetijstva, industrije, obrti, komunalnih del in vseh ostalih gospodarskih področjih na Dolenjskem je v veliki meri odvisen od aktivnega dela odbornikov OLO, zlasti pa še njegovega zbora proizvajalcev. Nove gospodarske mere, ki jih že urešnjujemo, so in bodo še bolj zaostrele pretekator vprašanje, katerega pravilno usmerjanje in rešitev sta nemalokrat odvisna prav od prizadevanosti in dela ljudskih odbornikov.

Poslanstvo Gledališča Slovenskega Primorja

Te dni gostuje v Novem mestu (19. in 20. aprila) Gledališče Slovenskega Primorja iz Koprca. O predstavah bomo poročali prihodnjik, danes bi našim bralcem dali le nekaj podatkov o tem našem najmlajšem gledališču, ki se je ostali slovenski javnosti predstavilo s svojimi gostovanji prav ta mesec in na tej svoji turneji prišlo tudi k nam.

Gledališče Slovenskega Primorja, kot je njegov uradni naslov, ali po domače Koprsko gledališče, je bilo ustanovljeno jeseni 1954 leta kot potujoče gledališče za tedanje okraje Koper, Gorica, Postojna, Sežana in Tolmin. Njegovo delovno področje zajema torej vso Primorsko in gostuje stalno na 46 odrih. Pomen GSP je zelo važen, saj posreduje gledališko umetnost krajem, ki so bili 25 let odrezani ne le od slovenske gledali-

ške omike, ampak od slovenske lepe besede sploh. Razen tega je GSP kot tip potujočega gledališča edinstveno v Sloveniji. Taka potujoča gledališča, v Evropi so dobro znana, so po svojem sporedu in delovni enoti navadno najbolj, kako bi rekli: sveža; to daje že značaj samega dela — iz kraja v kraj, iz dvorane v dvorano, od ene vrste občinstva do drugega. To se pozna na vseh področjih njegove dejavnosti, od repertoarja do igralske ekipe. Mladu primorskemu gledališču ima za seboj že tri krstne predstave, čeprav je šele v drugem letu svojega obstoja. Ustanovljeno je bilo kot spojitve dveh gledaliških družin: koprške, ki je delovala po vojni in kot polpoklicno gledališče, in poklicnega potujočega gledališča v Postojni. Kolektiv šteje sedaj 15 igralcev — 10 moških in 5 žensk, vodil ga Oskar Venturini, dramaturg je Djurdjica Fiere, režiser pa Srečko Tič. Kolektiv GSP, ki bo svojo petnajstdnevno gledališko turnejo po Sloveniji zaključil v Novem mestu, prav iskreno pozdravljamo, želeč mu lepega uspeha in prav prijetnega počitka v dolenjski metropoli!

Novomeškimi vajencem in vajenkam, mladini terenov, delavski in nameštenski mladini! Novomeški taborniki vas vabijo na izlet, ki ga priredijo v nedeljo 22. aprila na Ruper vrh pri Birnih vasi! Oglejte si tekmovalne tabornike in postavljajte lažje kotorov, kurjenju ognjev, signalizaciji in njihove igre! Pridite in naučite se prve pomoči na nedeljskem izletu! Vzemite s seboj malico in skodelico za čaj! Zbirajše ob 8. uri zjutraj pri lesenem mostu na Lokj (na stadionu). Povratek okoli 18. ure. V primeru slabega vremena bo izlet s istim sporedom v nedeljo 6. maja. Vabj vas

Rodgorjanski taborniki

V petek, 6. aprila, je Svet za šolstvo OLO Novo mesto razpravljalo o stanju dijaških domov v novemškem okraju. Sedaj je vodila predsednica tovarišica Ema Muserjeva, prisoten je bil tudi tajnik okraja tovariš Z. Pere.

V vseh dijaških domovih v novemškem okraju (Smihel pri Novem mestu, Smarjeta, Dolenjske Toplice, Trebnje, Črnomelj, Metlika) je 553 dijakov in dijakinj. Večina domov ne ustreza zdravstvenim niti vzgojnim predpisom. Učni uspehi so se od poletja sicer izboljšali, vendar so v veliki večini še vedno slabši od uspehov tistih dijakov, ki stanujejo izven internata ali pa se vozijo z vlakom.

Oglejmo si internat v Smihelu pri Novem mestu! Njegova kapaciteta je največ 160 dijakov, sprejel pa jih je 240. Tu so učiteljski, gimnazijci, trgovski vajenci, dopolnilna šola, defektna mladina. Mesečna oskrbovalnina je 3.850 din, kar je v ozirju na druge internate v Sloveniji zelo poceni, vendar pa so zato na drugi strani higijenski pogoji obupni. Internat dobiva 1.600.000 din letne dotacije. Staro samostansko poslopje je ne ustreza zahtevam sodobnega internata, ki naj bo dijakov drugi dom. Pred leti so sicer popravili streho in sprejeli

s sejo svojega zbora in OLO. To zahtevajo tudi obsežne spremembe v načrtih za dvig kmetijstva. Potrebna je temeljita analiza kmetijstva, ki nam sama po sebi pove, da ps starem ne moremo naprej in da je vloga novih taksov prav v pomoči za napredek in ureditev naše kmetijske proizvodnje. Tudi tu je pred odborniki zbora proizvajalcev najodgovornejša naloga. Problem ureditve in obrti, razvoj lokalnih podjetij, številnih vprašanj s področja socialnega zavarovanja in ogromnih izgub narodnega dohodka zaradi izostanka z dela, nesreč, boleznih itd. — vse to so naloge, ki zadevajo zbor proizvajalcev in terjajo od njegovih članov veliko več aktivnega dela, kakor smo ga v praksi v okraju doslej opazili. Nič namreč ne pomaga, če si posamezni odborniki še tako prizadevajo razlagati in reševati ta vprašanja konkretno v kolektivih, če pri tem ni dela vseh članov okrajnega zbora proizvajalcev.

Da ne bi na prihodnjih sejah znova ugotavljali in podčrtavali, kako je treba delati odbornikom zbora proizvajalcev, pričakujemo z volivci proizvajalci vred večjo aktivnost teh okrajnih odbornikov, zlasti še zdaj, ko teko volitve delavskih svetov.

moupavljanja je ugotovilo, da odborniki zbora proizvajalcev — razen nekaj redkih izjem — ne poznajo problemov podjetij, ki so jih izvolili v zbor, da ne sklicujejo s proizvajalci volilnih sestankov, da se ne udeležujejo sej delavskih svetov in upravnih odborov. Član zbora proizvajalcev, izvoljen v Trgovskem podjetju v Trebnju, se n. pr. ne zmeni, če se zbere delavski svet podjetja komaj enkrat na leto in pod. Posebno zdaj, pred volitvami novih delavskih svetov, bi morala biti aktivnost članov zbora proizvajalcev mnogo večja kakor je. Kolektiv marsikje niso poučeni o delitvi narodnega dohodka, zaradi česar nastajajo različne škodljive govornice. Delavnici in nameštenci pa se zanemajajo za gospodarska vprašanja okraja, ki bi jih jim morali razlagati prav člani zbora proizvajalcev iz prvega vira —

S 6. skupne seje odbornikov obeh zborov OLO Odbornik zbora proizvajalcev

MORA PODROBNO POZNATI VSA VPRAŠANJA SVOJIH VOLIVCEV IN NJIHOVIH DELOVNIH KOLEKTIVOV

Skupna seja odbornikov obeh zborov je bila tokrat namenjena trem pomembnim gospodarskim vprašanjem: vlogi sveta za delo in delovna razmerja v okraju, poročilu komisije za plače v gospodarstvu in obravnava problema delavskega samoupravljanja. Poleg teh vprašanj so se odborniki pomešali tudi o predlogih o podaljšanju začasnega financiranja proračunskih potreb OLO za april in maj, o sistematizaciji delovnih mest in dopolnitvi plač pri okraju za soc. zavarovanje in pri Veterinarski bolnišnici v Novem mestu, sprejeli so jamstvene izjave 13 gospodarskih organizacij za kredite in razpravljali o raznih ostalih gospodarskih problemih.

MOURA PODROBNO POZNATI VSA VPRAŠANJA SVOJIH VOLIVCEV IN NJIHOVIH DELOVNIH KOLEKTIVOV

Večjo skrb dijaškim domovom!

S sejo svojega zbora in OLO. To zahtevajo tudi obsežne spremembe v načrtih za dvig kmetijstva. Potrebna je temeljita analiza kmetijstva, ki nam sama po sebi pove, da ps starem ne moremo naprej in da je vloga novih taksov prav v pomoči za napredek in ureditev naše kmetijske proizvodnje. Tudi tu je pred odborniki zbora proizvajalcev najodgovornejša naloga. Problem ureditve in obrti, razvoj lokalnih podjetij, številnih vprašanj s področja socialnega zavarovanja in ogromnih izgub narodnega dohodka zaradi izostanka z dela, nesreč, boleznih itd. — vse to so naloge, ki zadevajo zbor proizvajalcev in terjajo od njegovih članov veliko več aktivnega dela, kakor smo ga v praksi v okraju doslej opazili. Nič namreč ne pomaga, če si posamezni odborniki še tako prizadevajo razlagati in reševati ta vprašanja konkretno v kolektivih, če pri tem ni dela vseh članov okrajnega zbora proizvajalcev.

Da ne bi na prihodnjih sejah znova ugotavljali in podčrtavali, kako je treba delati odbornikom zbora proizvajalcev, pričakujemo z volivci proizvajalci vred večjo aktivnost teh okrajnih odbornikov, zlasti še zdaj, ko teko volitve delavskih svetov.

V petek, 6. aprila, je Svet za šolstvo OLO Novo mesto razpravljalo o stanju dijaških domov v novemškem okraju. Sedaj je vodila predsednica tovarišica Ema Muserjeva, prisoten je bil tudi tajnik okraja tovariš Z. Pere.

V vseh dijaških domovih v novemškem okraju (Smihel pri Novem mestu, Smarjeta, Dolenjske Toplice, Trebnje, Črnomelj, Metlika) je 553 dijakov in dijakinj. Večina domov ne ustreza zdravstvenim niti vzgojnim predpisom. Učni uspehi so se od poletja sicer izboljšali, vendar so v veliki večini še vedno slabši od uspehov tistih dijakov, ki stanujejo izven internata ali pa se vozijo z vlakom.

Z zborovanja brigadirjev in ostale mladine ob odkritju spominske plošče graditeljem železnike proge Otovac—Bubnarci v Črnomlju

Izvoljene so komisije pri okrajnem odboru SZDL

Na seji Predsedstva okrajnega odbora Socialistične zveze so bili 6. aprila izvoljeni člani komisije za družbeno upravljanje, komisije za vas in uredniški odbor Dolenjskega lista.

V komisiji za družbeno upravljanje so: Franc Pirkovič (predsednik komisije), člani: Mila Počrvina, Martina Petrič, Franc Skof, Jože Plavec, Franc Kos (Črnomelj), prof. Ema Muser, Veljbor Radisavljevič in Jože Štok (Straža).

V komisiji za vas so: Viktor Zupančič (predsednik komisije), člani: ing. Milan Bračička, Tone Pirč, ing. Rado Linčner, Jože Pelko, prof. Tatjana Belopavlovič, Franc Jakšič (Metlika), Tone Kožatelj (Velika Loka) in Jože Klobčar.

Uredniški odbor Dolenjskega lista sestavljajo: Niko Belopavlovič (predsednik odbora) in člani: Jazbinšek Avgust, dr. Marjan Pavlič, Franc Kotnik, Tone Bele in ing. Vilma Pirkovič.

Sneg in mraz

Prejšnji teden se je vreme pet zelo poslabšalo. Začela je pikati močna burja, ki je našla snega zlasti po Gorjančih in drugih hribih in celo po bližnjih vinskih gorah. Pa tudi v mestu smo ga dobili. V ponedeljek 9. aprila zjutraj pa je padlo živo srebro 6 stopinj pod ničlo, kar je povzročilo, da je bilo v mestu več zamrznjenih oken. Voda v izpostavljenih posodah je popolnoma zamrzla.

Pisano besedo in lepo pesem v podgorjanske kraje

Ze februarja je okrajni svet Zveze Svobodni in prosvetnih društev novemškega okraja nameraval izdati prebivalcem Črneče vasi in Gradaca v občini Kostanjevica—Podbočje knjižno darilo približno 400 knjig, vendar je visok smeg preprečil obisk. V nedeljo 22. aprila ob desetih pa se bodo zastopniki okrajnega sveta sestali v Črneči vasi s prebivalci obeh vasi in jim izročili za vsako vaško knjižnico po 200 knjig. Darilo vodstva prosvetnih organizacij našega okraja. V Črneči vasi bodo našli tudi največ PD Dušan Jo-

V tekmovalni padavinami. V začetku prihodnje tedna nekaj dni lino po, povedni jasno vreme. Od srede tedna dalje sprva krajevne plohe, ali nevlite, pozneje pa trajen dež z močno oblativju. Prof. kancu tedna razjasnil, poneti nevarnost slane.

(Nadpoved priredil M. V.)

VREME

ZA CAS OD 20. DO 29. APRILA
 V tekmovalni padavinami. V začetku prihodnje tedna nekaj dni lino po, povedni jasno vreme. Od srede tedna dalje sprva krajevne plohe, ali nevlite, pozneje pa trajen dež z močno oblativju. Prof. kancu tedna razjasnil, poneti nevarnost slane.

Avtobusni lokalni promet v Novem mestu

Prebivalstvo Novega mesta ob večšamo, da je bil 16. aprila 1956 uveden redni avtobusni promet na lokalni progji Zabla vas—Bršljin s postajališčem: Agroservis, most v Kandiji, Magistrat, gostilna Ferlic, osolinik, železniška postaja in gostilna Drenik. Vozni red, ki bo objavljen na postajališčih in je še začasnega značaja, je urejen tako, da bo omogočen prevoz z avtobusom delavcem na delo in z dela in bo imel zvezo s potniškimi vlaki. Obratovanje začne ob 3. uri zjutraj in vozi do 17. ure popoldne z manjšo prekinitivjo ob 10. do 12. ure. Ob nedeljah avtobus ne vozi. Cena do treh odsekov je 10 din, nad tri odseke pa 15 din.

is pisarne ObLO Novo mesto,

Četrtošolci in izbira poklica

Utopljenec v Težkem potoku

V ponosnejšem, m. marca proti večeru so ljudje opazili v Težkem potoku pod Šmihelom moško truplo, ki so ga povesili na suho, so v njem spoznali še letnega brezdomca Avgusta Terkaja, ki se je sicer stalno zadreževal po različnih gostilnah v Novem mestu in Smihelu in nad opravljal kaka lahka dela za pijačo. Kaže, da je hotel možakar v nedeljo zvečer vjvnet v mesto, pa je začel takoj pod Šmihelom k potoku, kjer mu je verjetno spodrsnil in je padel v vodo in utonil.

Nepotrebni požarni alarm

Minulo soboto okrog pol devetih zvečer je zatulila na rotopškem stolpu mestna sirena. Tutila je izredno dolgo, da so bili Novomeščani prepričani, da gre za kak velik požar. Gasilci, ki so pridrveli v oročarjano, sploh niso vedeli drugega, kot da gori nekje v šmarjskih gričih. Kljub nezadostnim informacijam so se vseeno odpravili v neznanu. Prispeljali so do Skočjana, pa tudi tamojšnji gasilci niso vedeli, kje bi gorelo. Po brezplodni vožnji so se novomeški gasilci okrog polnoči pripeljali domov.

Ze dostikrat je bilo govora naj se gasilce alarmira šele tedaj ko točno vedo za kraj požara. S tem bi prihranili ne samo v gorivu in času, marveč bi se izognili tudi nevarnosti, da bi v njih odsmotilo morda reske izbruhnil požar, ki bi nujno zahteval njihovo pomoč.

Od tedna do tedna

V sredo sta prispela s križarko »Ordžonikidze« na uraden obisk v Veliko Britanijo predsednik sovjetske vlade Bulganin in prvi sekretar KP Sovjetske zveze Hruščev. Ta obisk je nedvomno eden najpomembnejših mednarodnih dogodkov v zadnjem času, tako zavoljo tega, ker je do njega sploh prišlo, kakor tudi spritno tistega, kur utegne primesti.

V minulih letih hladne vojne do takšnega obiska sploh ne bi moglo priti: oziroma je bilo preveč zastrupljeno s sumničnjem, nezaupanjem, medsebojnimi obdolžitvami, izraženi z ostrimi besedami. Sele po Zenevski konferenci, ko je nastopila odjava v mednarodnih odnosih, še zlasti v odnosih med Vzhodom in Zahodom, je bilo moč misliti na kaj takega. In značilno je, da sta tako britanski parlament kot velikanska večina britanskega javnega mnenja odobrila sklep njihovega ministrskega predsednika Edena, ki je Bulganina in Hruščeva v tistih juljskih dneh lanskega leta v Zenevi povabil, naj prideta na Angleške otoke.

Anthonyju Edenju je bilo nedvomno veliko do tega, da prideta najvišja predstavnik Sovjetske zveze najprej v goste v njegovo državo. Ta vesela je diplomatskih zadevah si je s tem očitno hotel zagotoviti vlogo predstavnika Zahoda na razgovorih z Vzhodom, kar je zanj še zlasti važno spritno dejstvo, da se hoče tudi francoska diplomacija uveljaviti v zahodnem svetu, in sicer s kritiko dosedanje zahodne politike, stonče na vojaški pomoči, vojaških politik in vojaškem presojanju mednarodnega položaja sploh.

Vrh tega je Edenju nujno potreben diplomatski uspeh tudi zavoljo njegovega položaja v Angliji sam. Tam ga namreč napadajo ne samo laburisti, ki so v opoziciji, marveč tudi možje njegove stranke — konservativci. Očitajo mu neodločnost, obotljivost v državnih poslih, pri čemer naštevajo njegove napake v notranji politiki, pa tudi na mednarodnem tlorišču — na Srednjem vzhodu, na Cipru in drugod.

Velika Britanija pa ima še eno veliko skrb, ki jo utegne uspeh londonskih razgovorov s sovjetskimi državniki zmanjšati. To skrb bi na kratko lahko označili z naslednjimi besedami: Britanija mora čedalje več uvajati, a čedalje manj izvažati. Zato zaloga zlata in dolarjev bolj in bolj kopnijo. Velika Britanija ima hude preglavice zlasti iz izvozom industrijskih izdelkov, kajti na mnogih tujih trgih jo izpodrivata Zahodna Nemčija in Japonska, pa tudi drugi. Zato bi bilo povečanje trgovinske izmenjave s Sovjetsko zvezo in Vzhodom sploh močna zdravilna injekcija za britansko gospodarstvo. Sovjeti so pripravljani povečati trgovino — v dveh letih bi radi naročili za 400 milijonov funt-sterlingov blaga. Kitajci so prav tako pripravljani kupiti britanske izdelke, zlasti traktorje, saj jih v nekaj letih potrebujejo za svoje kmetijstvo več ko en milijon — in večino teh traktorjev bi bili voljni kupiti od britanskih trgovcev.

Pri tem pa dela največje preglavice tako imenovani embargo — prepoved izvoza strateških potrebščin na Vzhod, ki je tipična dediščina hladne vojne. Na podlagi tega se marsičec ne sme izvažati — niti traktorjev, niti ladij in podobno.

Najvažnejši sad obiska pa bi bil — in za to so dani pogoji — dogovor, da se bodo državni pogovarji oziroma predsedniki vlad štirih veseli v bližnji prihodnosti spet zbrali, kot so se lani julija v Zenevi. Seveda bi do tega sestanka štirih velikih lahko prišlo šele po letošnjem novembru, po predsedniških volitvah v ZDA.

Spored bivanja sovjetskih državnikov Bulganina in Hruščeva v Veliki Britaniji je natančno določen od dne do dne. Na sporedu so tudi razgovori med najvišjimi predstavniki obeh držav. Spored teh razgovorov pa ni določen in zato je moč o predmetu teh razgovorov samo ugibati. Ker ubiranje ni posebno hvaljevna reč, bomo raje počakali še dober teden dni — potlej bomo pa natančneje vedeli, o čem je tekla beseda med predstavniki teh dveh vesel.

Srednja baletna šola

Ta šola, na kateri traja pouk 4 let, je v Ljubljani, Grajske 4. Šola vzgaja kader za baletne skupine, soliste in pedagoške. Za zaposlitev so ugodni pogoji. Za sprejem je potreben sprejemni izpit iz glasbe in baleta.

Šola za umetno obrt

Šola za umetno obrt je v Ljubljani, Gosposka ulica 18. Šola ima naslednje oddelke: za vezilstvo, za čipkarstvo, za grafiko, za opremo, za keramiko, za plastično kamnoseštvo in rezbarstvo, za vzorčasto in ročno tkalstvo ter oddelke za graviranje.

Za sprejem v katerikoli oddelku je potreben sprejemni izpit. Kandidati morajo imeti sposobnost za prostoročno in tehnično risanje, ročno spretnost, dober vid, različkovati morajo barve in morajo biti zdravi.

a) Oddelki za ženske primerni.
a) Oddelki za vezilstvo. Absolventi imajo možnost postati učiteljice ročnih del.

Na tem oddelku je poudarek na prostoročnem in tehničnem risanju.

V Sloveniji učiteljice ročnih del primanjkuje.

b) Oddelki za čipkarstvo. Za ta oddelki velja isto kakor za vezilstvo.

c) Oddelki za grafiko. Dijaki se na tem oddelku izučijo za grafike, ki se lahko zaposlijo kot projektanti, izvajalci načrtov in tehnični risarji v projektivnih podjetjih, v reklamnih podjetjih, v tiskarnah, v filmskih in gledaliških ustanovah in kot samostojni izdelovalci grafične in stenjske opreme, kot aranžerji, črkoilkarji in podobno.

d) Oddelki za opremo. Učenci, ki se želijo vpisati na ta oddelk, morajo predhodno kontaktirati uk za mizarstvo poklic. Zato ta poklic ni primeren za ženske.

Pač pa ima oddelki odsek za drobno opremo prostora in galerijsko opremo, kar je v glavnem delo za ženske.

e) Oddelki za keramiko. Na tem oddelku se dijaki izučijo za projektante in izvajalce načrtov in izvajalce podjetij ali za samostojne keramike.

Industrijskih keramikov, absolventov te šole, zelo primanjkuje.

Absolventi se lahko vpšejo na Akademijo za likovno umetnost.

f) Oddelki za plastično kamnoseštvo in rezbarstvo. Na tem oddelku se dijaki izučijo za rezbarje, štukaterje, cizelerje, maketarje in mozačarje. Teh poklicev v Sloveniji zelo manjka. Absolventi se lahko vpšejo na Akademijo za uporabno ali na Akademijo za likovno umetnost.

»NIKO«, tovarna kovinskih in elektromehaničnih izdelkov Železniki, Slovenija, vam ponuja izdelke fine mehanike: vizigalne magnetne za enocilindrične motorje, elektro motorje 75 W., tri tipe laboratorijskih centrifug, alarmne avtomobilске sirene 8, 12 in 24 V; laboratorijske mešalce, precizne lekarniške tehtnice, analitiške tehtnice; pisarniške potrebšline: risalne žebličke, spjentalne sponke, razna šestila od preciznih »o natičnih, mehanike za regulatorje in silnice. — Za prospekte, pojasnila in naročila pišite tovarni!

»NIKO«, tovarna kovinskih in elektromehaničnih izdelkov Železniki, Slovenija, vam ponuja izdelke fine mehanike: vizigalne magnetne za enocilindrične motorje, elektro motorje 75 W., tri tipe laboratorijskih centrifug, alarmne avtomobilске sirene 8, 12 in 24 V; laboratorijske mešalce, precizne lekarniške tehtnice, analitiške tehtnice; pisarniške potrebšline: risalne žebličke, spjentalne sponke, razna šestila od preciznih »o natičnih, mehanike za regulatorje in silnice. — Za prospekte, pojasnila in naročila pišite tovarni!

a) Oddelki za vzorčasto in ročno tkalstvo

Dijaki tega oddelka se izučijo za projektante in izvajalce načrtov v tekstilni industriji.

V Sloveniji je veliko pomanjkanje nadarjenih in iznajdljivih tekstilnih vzorčarjev.

Absolventi tega oddelka se lahko vpšejo na Akademijo za uporabno umetnost.

b) Oddelki za graviranje. Ta oddelki vzgajajo učence za projektante in izvajalce načrtov v zlatarskih, pasarskih, graverskih delavnicah in za kovinsko galanterijo.

Možnost zaposlitve ženske mladine v umetniškem gravirstvu je precej velika. Industrijskih gravirjev v Sloveniji zelo manjka.

Absolventi oddelka se lahko vpšejo na Akademijo za uporabno umetnost.

Pomorska srednja šola

Ta šola je v Piranu. Ima svoj internat. Dijaki te šole se vzgajajo za oficirski kader trgovinske mornarice za pomorstvo (na navtičnem odseku) in za strojnike na ladjah (na strojnem odseku).

Navtilki lahko napredujejo do kapitana ladje, strojniki pa do odgovornih položajev v službah na ladjah.

Za sprejem je potreben sprejemni izpit. Pomorec mora biti zdrav in odporen (delo na ladjah je naporno). Imeti mora dober vid, dober sluh in tehnično nadarjenost.

Na navtičnem odseku je poudarek na matematiki, fiziki, radonavtilki, meteorologiji in oceanografiji, pomorstvu, geografiji in tujih jezikih.

Na strojnem odseku pa je poudarek na matematiki, fiziki, kemiji, mehaniki, tehničnem risanju, strojnih elementih in tujih jezikih.

Industrijska puškarska šola

Ta šola je v Kranju, Koroska cesta 9. Ima svoj internat. Učenci te šole se usposabljaajo za gravirje, kopitarje in puškarske. Lahko se tudi zaposlijo kot finomehaniki, orožarji in orodjarji pri vojnih podjetjih.

Možnost zaposlitve so velike. Ženske so primerne za graviranje.

Elektrogospodarska šola (Maribor-Tezno, Kolodvorska 28)

Sola ima svoj internat. Na šoli se učenci izučijo za elektroinstalaterje, elektromehanike in obratne električarje. Ti poklicji za ženske niso primerni. Pouk na šoli traja 3 leta.

Absolventi te šole imajo velike možnosti zaposlitve. Po enoletni praksi se lahko vpšejo na Tehnično srednjo šolo v Ljubljani.

Elektrogospodarska šola (Cerkno)

Sola ima svoj internat. Šola izučuje učence za obratne električarje in kvalificirane delavce, ki bodo zaposleni v elektrarnah in razdelilnih podjetjih elektroenergetске skupnosti. Poklicje je primeren tudi za ženske, toliko da se za fino elektromehanično delo (števil, instrumenti). Možnost zaposlitve so dobre. Pouk na šoli traja 3 leta.

Absolventi se lahko vpšejo v Mojsirsko šolo pri Tehnični srednji šoli v Ljubljani.

Šola za telegrafsko-telefonske mehanike

Ta šola je v Ljubljani in ima svoj internat. Šola je 3-letna. Učenci te šole se izučijo za telegrafsko-telefonske mehanike, ki se lahko zaposlijo pri telegrafsko-telefonskih napravah, telefonskih centralah, visoko-

frekventnih telefonskih napravah in radijskih napravah.

Gostinska šola

Gostinska šola je v Ljubljani, Privoz 11. Traja 3 leta. Ima svoj internat. V tej šoli se učenci izučijo za natakarje in kuharje. Absolventi te šole se lahko zaposlijo v gostinskih podjetjih tudi kot kuhinjski ali točilniški blagajniki, skladiščniki ali pa kot administrativne moči v tej stroki.

Poklicje je primeren tudi za ženske mladino.

Možnost zaposlitve so dobre.

Ženska obrtna šola

Ta šola je v Ljubljani. Traja 3 leta. V njej se dekleta izučijo za šivilje, ki se po šolanju lahko zaposlijo kot šivilje v šivalnicah, tovarnah perila in obelk in kot pomočnice pri obrtnih šiviljskih obratih. Po treh letih prakse se lahko vpšejo v Mojsirsko šolo šiviljske stroke v Mariboru, ki traja eno leto.

Šola za otroške negovalke

Šola za otroške negovalke je v Ljubljani. Traja dve leti. V njej se vzgajajo dekleta za otroške negovalke, ki se lahko zaposlijo pri negi otrok v otroških jaslih, dečjih domovih in v ustanovah, kjer se zdravijo otroci.

Kandidatnje morajo biti (Konec)

zdrave in stare najmanj 18 let. Možnost za zaposlitev so zelo ugodne.

Šola za bolničarje

Sola sta na Golniku in v Mariboru. Pouk traja eno leto. Šola vzgaja bolničarje, ki se zaposlujejo v ambulancah, bolnišnicah in zdravstvenih ustanovah za nego bolnikov.

Sola sprejema ženske in moško mladino. Kandidati morajo biti stari najmanj 18 let.

Možnost za zaposlitev so ugodne.

Šola za babice

Traja 2 leti. Ta šola je v Ljubljani. Kandidatinja mora biti stara najmanj 18 let.

Nasteli smo šole, v katere se lahko vpšejo četrtošolci in četrtošolke po končani nižji gimnaziji. Seveda se lahko odločijo tudi za poklice, za katere je potrebna manjša predizobrazba.

Četrtošolcem pripravljamo, da se o roku, ki je določen za vpis na navedene šole, in o sprejemnem izpitu pravočasno informirajo pri vodstvu posameznih šol.

(Snov za ta članek je vzeta iz knjige »Izbira poklica«, ki jo je napisal prof. Ivan Bertonec.)

F. M. (Konec)

Važna vloga dimnikarja v našem gospodarstvu

Malokdo pomisli, da je prav dimnikar oseba, kateri mora biti naše gospodarstvo hvaležno za milijone obvarovanega ljudskega premoženja, pa vendar se ljudem, zlasti na kmetih, zdijo dimnikar povsem odveč. Noče jim v glavo, da je redno čiščenje dimnikov in kurilnih naprav izredno potrebno, da je to prvenstvena zaščita proti požaru, urejena tudi z zakonskim predpisom.

Razen čiščenja kurilnih naprav in dimnikov mora dimnikar voditi o njih v svojem rajonu natančen pregled, mora jih redno nadzorovati. In prav tega se ljudje tako radi otepaajo, ne zato, ker morajo plačati za pregled nekaj dinarjev, ampak zato, ker imajo podstrešja navadno silno neurejena, natrpna in vse mogoče vnetljivo brklarjajo. Marsikje imajo v podstrešju tik dimnikov lesene stene, ponekod so v dimnikih vzdani celo leseni strešnji tramovi. Koliko hudih požarov so že bila vzrok taka podstrešja ni treba poudarjati, saj imamo na pretek brkihki izkušenji. Vendar ljudi še ni smeteloval; jostikrat mora dimnikar poklicati na pomoč oblast, ker ljudje ne dovolijo kontrolnega pregleda ali čiščenja.

Pri odobritvi nove hiše mora tudi dimnikar dati bravo in potrdilo, da je pregledal kurilne naprave in dimnik in da so v redu. Na žalost pa vse dimnikar za novo hišo šele takrat, ko je dozidana in ko gleda dimnikov in kurilnih naprav ne more več svetovati, kako naj bodo vzdiana. Kmetičke hiše navadno zidajo samouki, šušmarji ali razni delavci, ki so delali pri kakem zidarstvem podjetju. Zidane so največkrat brez načrta in lastnik, ki gradi, se ne zmejni dosti, kako naj bo izpeljan dimnik, niti takrat ne, ko mu to svetuje dimnikar, če je slučajno zvedel za zidavo.

Na nedavnem sestanku dimnikarjev novomeškega okraja so

dimnikarji povedali marsikaj zanimivega, pa tudi perečega, o čemer je treba našo javnost obvestiti.

1) Dimnikarji in kurilne naprave dimnikarji sicer kontrolirajo, toda mnogi opomini niso prav nič zalegli, pa tudi prijave, ki so jih dimnikarji dali svojim nadrejenim forumom, so ostale brez uspeha.

2) V okraju je še veliko »upornikov«, ki branijo dimnikarji čiščenje kurilnih naprav in dimnikov, marsikje pa tudi nočejo dimnikarju plačati njegovega dela, ne pošiljajo kontrolnih knjžic.

3) V stavbah novomeškega okraja je še veliko pomanjkljivosti glede čiščenja podstrešij, vrata in dimnikih (samo v Kostanjevici in okolici manjka nad 2000 vrata), nepravilno speljanje dimnikov. Na večjih stavbah v mestu vključ opomnito, nečelo namestiti požarnih lestev in protipožarnih aparatov.

4) Občinski ljudski odbori se za ta vprašanja premalo zanimajo, ne kaznujejo kršitelcev in celo v lastnih stavbah nimajo glede tega vse v redu.

To nam priča, da smo še vse premalo stari za varnost pred požari in da se premalo zavemo, da prav dimnikar s svojo kontrolo in zahtevami prepreči marsikak požar. Zato je treba dimnikarju pomagati, ne pa ga ovirati pri njegovem delu in prizadevanju za zmanjšanje ne-

varnosti požara, treba je njegove izjave in prijave upoštevati!

Sedaj so po vsem okraju pregledi podstrešij, kurilšč in dimnikov. Odkritih je mnogo nepravilnosti, ki bodo morale biti v kratkem odpravljene sicer bodo sledile občutne kazni. Ker je prav zaradi teh pregledov toliko hude krvi, posebno na kmetih, naj te vrstice služijo v pojasnilo, da so ti pregledi potrebni in ljudem samo v korist. Pri tem delu dimnikarju radi pomagajte, upoštevajte njegove nasvete, pa bo odstranjena marsikatera nevarnost za požar.

(Nadaljevanje s prve strani)

estetska itd. Šola je izobrazbena ustanova, ki nudi dijaku potrebno znanje in seveda tudi vzgojo; internat pa je vzgojna ustanova, ki se mora truditi, da gojenici osvojijo snov profesorjevih predavanj. Temu primerno mora biti urejeno internatsko življenje, dneveni red in tudi hišni red. O teh vprašanjih je isti dan razpravljali tudi Šolski odbor na novomeški gimnaziji in prišel do istih zaključkov.

Nemogoče so razmere v Vajenskem internatu v Novem mestu. Treba bo vendar enkrat poskrbeti, da vajenci ne bodo prepuščeni sami sebi. Svet je sklenil, da se imenuje stalni prefekt. Inventar je vsaj še ena soba, inventar šol. Internat naj prevzame v oskrbo občina Novo mesto. Brez dvoma bi bil potreben nov Vajenski dom.

Ostali internati so slabi, na primer v Šmarjeti, kjer bi potrebovali 300.000 din; v Dolenskih Toplicah pa pol milijona din, tudi v Trebnjem bi ga bilo treba obnoviti. Zadovoljivo je stanje samo v Črnomlju in Metliki. Dijaška kuhinja v Novem mestu oskrbuje s hrano 310 dijakov in bi nujno potrebovala še eno jedilnico. Tudi vpraša-

Večjo skrb dijaškim domovom!

ne Vrta je pereče. Ima 70 predšolskih otrok, prijavljenih je še 100. Iz tega razvidimo, da je stanje mladinskih domov vseh vrst silno pereče. Nastalo je zaradi tega, ker se je mladino stalno potiskalo ob stran, češ: »Počakajte, čez nekaj let pridete na vrsto!« In ko so prišli na vrsto, so ukinitvena investicije.

Svet je razpravljati tudi o težkem stanju šolskih stavb v okraju. Če bi hoteli, da bi bilo stanje zadovoljivo, bi morali sezidati še 62 šol; to pomeni, da manjka v okraju 51 odstotkov šolskih stavb. Če bi hoteli začeti gradnje dokončati in iz-

vršiti nujna popravila (z eno novo šolo), bi bilo potrebnih 173 milijonov din, za dijaške domove 9 milijonov, za fiskulturne domove 32 milijonov, za obnovo prosvetnih domov 12 milijonov, skupaj 226 milijonov dinarjev. S tem še ni rešeno vprašanje centralnega doma v Novem mestu, ki je problem zase. Okraj tega sam ne zmore in bi bila potrebna republiška pomoč zaostali Dolenjski. Vemo, da je ob sedanjem stanju investicij to nadvse težko vprašanje — toda še težje so sedanje razmere v internatih.

— an

Grozen zločin v Drevljah na Zili

Slovenski vestnik, glasilo naših Koroscev, poroča o groznem zločinu, ki se je zgodil 2. aprila v Drevljah na Zili. Ko je kmet Jančez Šnabl ponoči prišel domov, je videl, da so postelje njegove žene in štirih otrok prazne. Pogledal je tudi v stanovanje svojega brata Jožeta Šnabla, ki je bilo prav tako prazno. V svojem stanovanju je pa na tleh in po stenah zagledal krvave madeže. V

hudi slutnji je preiskal vse hišo, toda žene in otrok ni bilo nikjer. Pohitel je po orožniku. Dolgo in natančno so preiskovali in šele zjutraj so našli v kleti razmesarjena trupla žene in vseh štirih otrok, pokrita s krompirjem in prstjo.

Takoj so osumili gospodarjevega brata, 37-letnega Jožeta Šnabla — zeta žene in strica otrok. Brat Jožef je bil zelo čudaški. Med zadnjo vojno je bil na neki kliniki za živčno boleino na Norveškem. Ko se je po vojni vrnil domov, so ga spravili v umobolnico v Celovcu, potem pa ga za bratovo jamstvo spustili. Brat Jančez ga je vzal k sebi, kjer so vsi lepo ravnali z njim. Toda on se je vtepel v glavo, da hoče imeti bratovo posestvo, izžval je stalne prepise in preči.

Ta večer je vedel, da brata dolgo ne bo domov. Prišel si je sekuro, šel v stanovanje bratove žene in jo udaril s topim delom po glavi, da se je zgrušala na tla. Nemara je zasnušala, da tudi otrokom ne bo prežanezel, zato se je z zadnjimi močmi porjavila v bran, narkar so je zločinec pobel domov, so ga spravili v umobolnico v Celovcu, potem pa ga za bratovo jamstvo spustili. Brat Jančez ga je vzal k sebi, kjer so vsi lepo ravnali z njim. Toda on se je vtepel v glavo, da hoče imeti bratovo posestvo, izžval je stalne prepise in preči.

SRBEC
Srbec, imenujemo ga tudi pršica ali grinja, povzroča garje. Samice se razvijajo v kožo, kjer delajo rove in ležejo jajčeca. Razvoj traja 14 dni. Zaradi praskanja, saj močno srbi, se pojavijo grdi gnojni izpuščaji, ki so res prave garje. Borba proti garjam je skrajna čistoča, če jih pa že imamo, potem pa je potrebna temeljita kopel in mazanje z žvepleni mazili ali tekočino. Vse perilo, tudi posteljno, je potrebno prekuhati, ostale tekstilne stvari, ki jih ne moremo kuhati, pa prekriti z vročim likalnikom. Ker je običajno garjava vsa družina, naj se vsi obenem zdravijo. (Konec prihodnjic)

Dr. Božo Oblak:

Mrčes in zajedalci

Vsako leto sedmega aprila praznujemo po vsem svetu mednarodni dan zdravstva. Ob tej priliki se spominjamo vseh znanih in nezanih zdravstvenih delavcev, ki so žrtvovali in še žrtvujejo svoje delo za preprečevanje in zdravljenje bolezni, čeprav včasih tudi za ceno lastnega življenja. Zdravstvo je z njihovo pomočjo doseglo zavideljive uspehe, tako da je le še malo obolenj, ki jih ne znamo preprečiti ali pa smo do njih brez moči.

Svetovna zdravstvena organizacija posveti vsako leto mednarodni dan zdravstva nekemu določenemu namenu; letos je to borba proti mrčesu in zajedalcem. O tej temi bo preko okrajnega odbora Rdečega križa seznanjeno prebivalstvo okraja s predavanji, sodelovalo bo zdravniško društvo in druge strokovne organizacije v okraju. V šolah bo tem vprašanjem posvečena ena šolska ura in tako bo spoznal čim širši krog prebivalstva, kakšno nevarnost more-

grizo, jetiko, gnojna vnetja, otroško paralizo, oslovski kašel, gliste, pa tudi druga nalezljiva obolenja. Povzročitelji teh bolezni so tako majhni, da jih ne vidimo in prav zato so toliko bolj nevarni. Razvoj od jajčeca do odrasle muhe je lahko je 12 dni, zato razumeemo, da se kmalu pojavi v rojih. Borba proti muham je potrebna vedno in povsod, najuspešnejše se jih ubranimo s snago, z asaniranimi gnojščili in straniščil. Za direktni boj pa uporabljamo muholovce, prašek in emulzijo DDT ali domači pepepin, pa tudi filit in dimne tablete, ki jih zažgemo.

MUHE
Več vrst jih je. Domača muha ne pika, ker nima za vse oblike in v slini razstopi. Druge vrste muh, kakor n. pr. hlevska muha, pa pikajo. Pod povečevalnim steklom bi videli, da je njeno telo dlakavo in na teh dlakah lahko prenašajo razvoj lahko samo 8 dni. Uničujemo jih z DDT, s pepelnim in podobnim, njihove ličinke pa tako, da poltremo vodi petrolej, emulzijo DDT

ali izrabljeno strojno olje. Uspeh dosežemo tudi, če zaredimo v dodah posebne ribice, gambuzije imenovane, ki žro ličinke komarjev.

MUSICE
Te so nevarne lahko enako, kakor komarji. Nalezljivih bolezni pri nas skorajda ne prenašajo, če izvzamemo to, da se lahko vsejedo na podlagi, ki je okužena. V tropskih področjih pa so nevarne, ker prenašajo nekatere nalezljive bolezni, ki so v teh krajih doma.

BOLHE
Njihovi pikci so neprijetni. Pri občutljivih ljudeh povzročijo neznošen srbež in lokalno koprivko. Skačejo nad 15 cm v višino. Morejo prenašati kugo, ker z bolnih in poginulih živali skačejo na človeka. Razvoj traja pri bolni nekaj dni, redko nekaj tednov. Čistoča stanovanja in osebna čistoča sta najboljša obramba proti bolham. Najraje se drže v razpokah podov, prašnih kotih in nečistih preprogah. Zelo uspešno sredstvo za uničevanje bolh sta DDT ali pepepin.

KOMARJI
Samice komarjev pikajo povzročajo pekočo bolečino. Morejo pa prenašati tudi nevarne bolezni, kak

Neizkoriščene možnosti

Zadnjih pet let je bilo v Beli krajini več strokovnih tečajev za umerno usposabljanje za steklarstvo in največ za pleterstvo. Videli smo precej zelo lepih izdelkov na raznih razstavah. Po belokranjskih trgovinah pa ni mogoče kupiti en meter domačega platna ali psan predeček ali ličen cekarček, copate iz ličja itd. Tkalke so nekaj časa dobivale dosti naročil, se pravi, da bi lahko vezelne prodali, kolikor bi jih bilo. Večkrat smo brali, da prisojajo žene — zadržnice tečajev in da bodo delale tudi za izvoz. Pa je vse tiho. Dolžnost žena — zadržnic bi bila organizirati hitno dejavnost, kmetijske zadruge pa naj odkupijo izdelke.

Tovarna Belsad je bila interesantna za lično opletenje steklenice, ki smo jih videli lani na razstavi ob občinskem prazniku v Adlešičih, pa se žene ne potrudijo, da bi te kaj naredile.

V celi Beli krajini ni enega podjetja ali ustanove, ki ne bi dala izdelati vsaj ene kolekcije vseh izdelkov.

Ce se žene — zadržnice ne zanimajo za to stvar in če nimate kmetijske nabavne in prodajne zadruge s smislom za promet, bi pa mogoče »Belokranjca« v Crnomlju napravila oddelka za take tekstilne izdelke. Belokranjski muzej v Metliki ima lepo kolekcijo vzorcev, ki bi lahko dobro služili kot sporniki predmeti iz Bele krajine našemu turizmu, pa je zoper vse mirno po vaseh, kjer bi se predmore lahko izdelovali in bi marsikateri šolar zaslužil za knjižne in zvezke.

Brzovzine ne manjka v Beli krajini in vagon brezovih metel se lažje proda kakor pa 50 kosov. Seveda pa ne smemo imeti izdelovalca prevelikih zahtev za dobrih vsaj v začetku ne. Za vzgled naj bo neki naseljenec iz Trente, ki se je preselil na Kočevsko in zimski enomesečni dopust izkoristil zato, da je izdelal s svojimi sinovoma večjo množino metel, za katere je dobil 40 tisoč dinarjev. Dolenjski list opozarja vsako jesen svoje bralce, da je treba spravljati ličja za pleterstvo, da se lepo ohrani in da je izdelek lep.

Ali ne bi mogle žene — zadržnice zbrati jeseni večjo količino ličja in ga v zimskih večerih predelati v cekarje, copate in predpražnike? Starodavno prelo, ko so se zbirale predice po hišah, naj bi v današnjem času zamenjali pleterarski večeri.

Tudi fantje naj bi prišli za delo kot pleterji. Dragotni, Vinica, Podzemelj in Metlika naj bi imeli svoje nasade, ki bi dajali dovolj vrbovega protja za pleterstvo in oskrbovali tudi druga pleterarska podjetja, kjer kbija prmanjkuje.

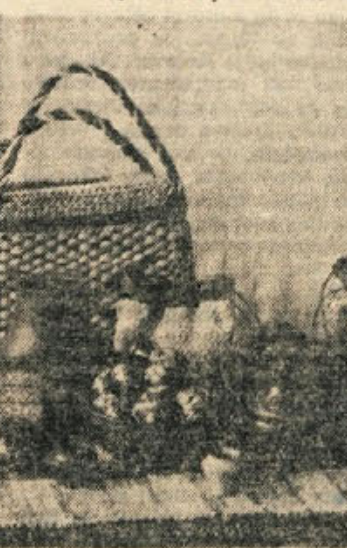
Adlešički izdelki domače obrti: pleterarski predmeti, tkiva, vezelne in pisnice

Lani so nekatere žene v Beli krajini pokazale prav lepe uspehe pri ročnem delu in treba bo s tem delom lepo sistematično nadaljevati, da bodo uspehi še boljši. O tem je razpravljala pred nedavnim tudi Svet za prosveto in kulturo v Novem mestu in povabil na to konferenco poleg prosvetarjev še strokovne moči in zastopnika ljudske tehnike ter žena — zadržnic, tako da bi tudi ročna dela po šolah keršnja na novo usposobil pot. V pripravah je tudi servis, ki bo šolam dobavljaj potreben material in orodja po nižjih cenah, ker so bile dosedanje cene in pomankljive materiala glavna ovira pri napredku pouka v ročnih delih.

Ce v drugih predelih naše domovine izrabimo zimski čas kar najbolje, bi ga lahko tudi mi. Po popolnoma realni oceni bi lahko v zimskem času zaslužili pri dobri organizaciji vsaj 10 milijonov dinarjev, kar le nekaj pomeni z »mrtve« časa, ko počiva poljstvo in vinogradništvo.

Predvsem je naloga našega zadržništva, da se resno in pazljivo posveti temu vprašanju, glavno besedo pa naj bi imele žene — zadržnice, ki bi s požrevalnostjo šle na to delo.

Vse to smo že večkrat ponovili in dajali pobude na sestankih, pri združenih in v tisku. Navzlic temu pa ostajajo lepe možnosti za zaslužek neizkoriščene. Mar na vsi ljudje res ne potrebujejo denarja? Skoraj bi se lahko tako vprašali, ko smo tudi v minulosti zimu zamu-

ŠE ENO NADSTROPJE

na novomeško osnovno šolo?

Na peti redni seji je občinski svet za šolstvo v Novem mestu po sprejetem dnevnem redu razpravljaj o preloženih zadevah vaješkega interneta. Komisija, ki jo je svet izvolil na eni izmed svojih sej in ji je predsedoval upravnik dijakeškega doma in član sveta rov. Ivan Jurček, je pregledala internet in ponovno ugotovila, da so prostori premajhni za študijske vajeence, ki v njih prebivajo, in tudi oprema ni primerna. Internet je zaradi velike prizadevanosti upravnega odbora in njegovoga predsednika tov. Staneta Vovka letos precej boljše, v njem je tudi več reda in snage. Največja pomanjkljivost pa je, da vajeenci nimajo stalnega vzgojitelja-prefekta, ki bi jih ne samo nadzoroval, marveč jih tudi navstavoval po kateri knjigi naj sežejo v prostem času in kje naj se športno udeležujejo. Pripravi bi jih moral, da je za kolektiv v internatu potreben tudi lastni red. Zato so člani sveta sklenili, da bodo prošili profesorja šole učencev v trgovini tov. Gregša, da prevzame to mesto. Internet tudi nima pedagoškega vodstva, upravlja ga samo upravni odbor, zato je svet v soglasju z Oskranjskim svetom za šolstvo priključil internat vaječki šoli, ki bo s svojim učiteljskim kolektivom odgovorna za vzgojno delo v internatu. Ta pa bo vezan s proračunom na vaječno šolo in tako na okrajni proračun. Občinski šolski svet pa se bo tudi odselej zanimal za vajeence v internatu in posamezni član jih bodo večkrat obiskali.

Svet je moral zopet razpravljati o upravljanju osnovne šole oziroma osnovnošolske stavbe v Novem mestu. Dosedaj je šolska stavba spadala pod upravo nepremičnin. Ker pa morajo šole upravljati šolski odbori, je svet za obde zadeve in proračun izročil upravljajanje stavbe šolskemu odboru osnovne šole, ki je nastajala šola v njej. Vodstvi vaješke šole in šole učencev v trgovini sta predlagala, da naj stavbo upravlja posebni upravni odbor, v katerem bi bili predstavniki vseh zavodov, ki imajo v njej prostore. Vendar je moral svet ta dva predloga okoliščiti, ker posloje ni stanovanjsko, marveč je to šolska stavba, ki jo mora po zakonu o družbenem upravljanju šol upravljajati šolski odbor. Ta pa lahko postavi za stavbo upravni odbor, ki bo odgovoren za red v stavbi. Memi šolski svet je izvolil tudi komisijo za prevzem stavbe iz rok dosedanje uprave.

Svet je razpravljaj tudi o ureidvi šolskih vrtov in okoliščini, ki je pred kratkim razposlal oddelek za gospodarstvo vsem šolam, ter zavzel stališča, da je treba najprej ustvariti pogoje in šole nato začeti s notranjo organizacijo vrtov. Zato bo svet letos predvsem poskrbel, da bodo do jeseni urejene ograje in zemljišča pripravljena za jesensko saditev. Po ustinih predlogih, ki jih je dobil svet od vodstva osnovne šole, naj bi se osnovnošolska stavba dvignila za eno nadstropje. S tem bi pridobila 8 učenjskih prostorov, ki so bolj nujno potrebni. Vendar pa svet o tem ne more konkretno razpravljaj, dokler ne dobij pismenega predloga osnovnošolskega odbora, ki bo podprt s statističnimi podatki o številu učencev v prihodnjih šolskih letih iz različnih delov šolskega okolja.

Člani sveta so sestavili na podlagi predloga družbenih organizacij in učiteljskega zbora v Šmarjeti šolski odbor za šolo v Šmarjeti in zaprosili občinski svet, da naj na svoji prvi redni seji potrdi predlog.

Svet je sklenil, da bo v aprilu razpravljaj o šolski reformi po elaboratu, ki ga je zadal Svet za prosveto in kulturo LRS. Nato bo skupno z upravilci vseh šol v občini razpravljaj o reformi in o stvarnih pogojih, ki jih imajo za izvajanje šolske reforme posamezne šole.

Trikrat dvojčka

Krava kmetovalca Hame Hodžiča iz Mateje pri Sarajevu je res pridna. Še trikrat zapovrstjo je svojemu gospodarju povrgla po dva telčka.

MARTINU MARINČU V SLOVO

in dober nasvet. Rad je pomagaj, če je le mogoče. Znan pa ni bil le kot šolski in kulturni delavec, pač pa tudi kot umen sadjar. Njegova zasluga je, da so v Sloveniji zasloveli prekrasne brunjske čelnje.

Nad vse je ljubil glasbo. Kjer je bil Marinč, tam se je pelo. Ce je le prišel do klavirja, je sedel in zaigral. V Šentjerneju je vodil moški, ženski, mešani in mladinski pevski zbor, ki je nastopal pri vseh proslavah in prireditvah. Mnogo pesmi je upeljal sam. Najlepši so njegovi muzikalni volčki k speriogri »Nezaježeni zeti«, ki jo je dramska sekcija SKUD »Brata Pirkovič« iz Šentjerneja nastudiral s pevskim zborom za otvoritev nove dvorane. Desetkrat so jo peli in igrali doma in na gostovanjih. Marinčeva glasba je lahka in prijetna. Njegove pesmi so prepevali otroci in odrasli na izletih in v veselih družbi. Odrsko delo ga je tako pritegnilo in navdušilo, da je tudi igral. Ni bilo priveditve, kjer bi Martin ne bil sodeloval.

Sredi veselja in volje do dela mu je težka bolezen, največ posledica internacije, začela izpodkopavati zdravje. Hiral je vedno bolj in bolj in končno omagal. Pozno si je ustvaril dom, družino in umrl prav tedaj, ko mu je mlada

žena povila sinka, ki si ga je tako srčno želel.

Kako prijubljen je bil ravnatelj Marinč je pokazalo slovo od njega v Novem mestu in Brunici. Na zadnji poti so ga 14. aprila spremlili poleg svojcev zastopniki raznih društev in organizacij, stanovskih tovarišij, šolska mladina in mnogo njegovih prijateljev. Gornjani so se postovili od njega in krasni vencu so pokrtili njegov prerani grob. V žalostno vzdušje pogreba je na brunjskem pokopališču zaorila vesela pesem. Izpolnila se je pokojnikova želja. Šentjernejski pevci so v slovo zapeli njegovo Majsko pesem. Pomladne sapa so raznašale v prebujajočo se naravo pristršno melodijo in pred nami je vstal Marinč-pevovodja na odru v šentjernejski dvorani na proslavi 1. maja. Vesela je bila pesem, Martinovi prijatelji pa so zajokali...

Umri je ravnatelj Martin Marinč, ostale pa so njegove pesmi in svetel spomin nanj. V.

LETNO PORABIMO PŠENICE — 300.000 VAGONOV

Presereljiva je tabela, ki jo je napravila Organizacija za poljedelstvo in prehrano. Kaj nam pove: v potrošnji žitaric na prebivalca je v Evropi največ samo Turčija. Ostale države, zlasti Kanada in ZDA, so daleč za nami; tam znaša letna potrošnja na prebivalca komaj polovica naše.

Pred vojno je pričlo letno na prebivalca Jugoslavije 204 kilogramov žitaric, danes pa 207 kilogramov. Torej pojemo preveč kruha in močnjakov, kar je slabo za našo prehrano, ker uživamo premalo drugih, za prehrano izredno vrednih živil. Vsekakor so temu vzrok tudi cene. Na primer: 1000 kalorij govejega mesa stane 100 din, miza 62 din, mleka 58 din, sladkorja 37 din, masti 27 din, fižola 20 din, pšenicega kruha pa le 14 dinarjev. Naša proizvodnja žitaric je precej manjša kot potrošnja. Da dobimo potrebne količine, uvozimo vsako leto pšenice v vrednosti 50 milijonov dolarjev, v nero-

dovitnih letih pa tudi za 80 do 100 milijonov dolarjev. Leta 1954 smo uvozili 560 milijonov kilogramov, lani 1 milijardo in 300 milijonov kilogramov.

Naša povprečna letna potrošnja pšenice preseže 3 milijarde kilogramov — 300.000 vagonov. Vlag s tolikimi vagoni bi bil dolg 3.600 kilometrov.

Jugoslavanski pridelek konoplje

Malokdo ve, da smo Jugoslovani gledali konoplje v Evropi na tretjem mestu za Sovjetsko zvezo in Italijo. Letni pridelek konoplje na svetu je 224.000 vagonov, od tega prispeva naša država eno desetino — 22.000 vagonov. Povprečni svetovni pridelek konoplje je 38 v Evropi 48, pri nas pa 65 metrskih svotov na hektar. Pred nami je Italija s 76 stoletij. Glede na ceno na svetovnem trgu je konoplja naš zelo važen izvojni artikel. Vrednost letnega izvoza je okrog 1 milijardo 23 milijonov dinarjev — več kot četrtina skupnega izvoza kmetijskih pridelkov. Glavnim odjemalcem naše konoplje sta Nemčija in Francija. Se zanimivo primerjajmo: dohodek od 1 hektarja konoplje je 61.200 din, od kuruzne 56.870 in od pšenice 50.124 din.

MLEKO JE ZDRAVO

V Starem Majdanu (Bosna) je umrl v svojem 125-letu Ibrahim Mujčić. Ta častitljivi korenjak je uživaj izključno mleko in mlečne izdelke. Od svojega 83. leta ni več pokusil vina. Zanimivo je, da je Mujčić vseh 125 let preživel v svoji rojstni vasi.

Spominu pesnika Mirana Jarca

»Noč trudna močel...« so zadoneli zvoki le Kettijejeve nove meške pesmi v veži Studijske knjižnice Mirana Jarca v soboto 14. aprila ob 7. uri zvečer. Zapel jo je moški pevski zbor PIP Dušan Jereb kot uvod v slovenski most odskritja doprsnega kipa pesnika Miran Jarca. Vežo, stopnišča in galerijo so napolnili številni meščani; mladina in gostje, med katerimi je bila tudi pesnikova vdova in hčerka, zastopstvo Društva slovenskih književnikov, ljudska poslanca Franc in Vilma Pirkovič, muzealec, ki so zborovali v Novem mestu in drugi. Slovesnost je začel upravitelj studijske knjižnice Brvo Komej in poudaril, da knjižnica skrati z odskritjem sohe pesniku, čigar ime nosi praznuje tudi svojo 10-letnico in da ji je prav ta dan OB LO izročil stavbo, v kateri se sedaj gostovale, v last. Po tem pozdravnem nagovoru je stopil pred zakrtili kip pisatelji Jus Kozak, ki je govoril v imenu Društva slovenskih književnikov. S toplo in prečeno besedo je jedrnat orisaj življenjski in umetniški obraz tega našega poeta od njegovih prvih umetni-

skih korekov do tragične smrti v Kočevskem Rogu.

»V Jarčevem literarnem delu se zrcali čudezna podoba tega mesta. Je začel akademik Božidar Jakac, že od prvih dijaških let najintimnejši prijatelj pesnika Jarca (njegov govor objavimo prihodnjic). Odkril je

Kakšno bo letošnje poznopomladno in poletno vreme

Statistična proučitev poteka vremena na širšem ozemlju dajejo podlago za naslednje napovede za pozno pomlad in poletje.

Nekako do srede poletja bodo padavine močne, toda ne pogoste. Od treh mesecev (april, maj, junij) boša najmanj dva meseča dobila nadpovprečno količino padavinske vode, ki pa bo v glavnem padla v obliki močnih padavinskih plah. Tudi toča bo pogosta. Kljub nadpovprečno močnim padavinam število dni s padavinami ne bo veliko in bodo razdobja lenega in toplega oz. vročega sončnega vremena vsajih dolga 5 do 8 dni.

Pričakovati je tudi še eno ali dve poželi: glavna požeba se pričakuje v začetku maja, kma-

tu po praznikih. Steer bodo temperature ugodne, včasih celo nad dolgotrajnim povprečjem.

V drugi polovici poletja bodo postala sušna razdobja vedno bolj dolgotrajna. Padavina pa bo vedno manj in bodo vse bolj poredke. Najmočnejša bo suša v poznem poletju ali zgodnji jeseni.

Ce strmeno to napoved, bi lahko dejali, da bo za turista vreme ugodno, za kmetovalca pa bo prva polovica razdobja neugodna zaradi nalivov in toče, deloma tudi požebe, druga polovica pa bo presuha. Te neprivike pa bo oblika sončnih dni zelo amilila ali ponekod celo prehljala.

(V. M.)

Kmetijska šola Lože - Vipava

proda prvovrstne

TRŠNE CEPLJENKE

sorte Laški rizling in Sauvignon. — Sortno čisti in selekcionirani material.

Cena cepljenki 25 dinarjev po komadu.

ČRNA ROKA

Črna roka je brez dvoma največje breme, ki so ga odnesli na svojem begu domobranci s seboj po svetu. In kaj so se sedaj domislili? Da ta kvoličona močna ptica sploh ni njihova. Kranjski dekan Matija Škerbec pripoveduje o tem v svoji hudoobno pisani brošuri »Krivda rdeče fronte« (Cleveland 1954):

»Ne general Leo Rupnik ozirnoma Slovenski domobranstvo kot tako in tudi ne (Mihajlovičev) jugoslovanska vojska v domovini ne nosi nobene odgovornosti za upravičeno ali neupravičeno delovanje »Crne roke«... (S. 28.) »Po prvi resničnojubni monsignor — ustanovili »Crno roko« in njeno sodišče in izvrševali likvidacije nekateri oficerji in čistišči na svojo roko kot najmoj potrebno samobrambov (s. 31) Pr. Sv. Urhu, da je največ 50 grobov šteje, ki jih je »brez mučenja« (l.) obsojil in likvidiral nekaj tajno sodišče kot izdajalce oziroma kot ko-

munistične terence in začitničle« (s. 30). Po kakšnih zakonih je sodišče Crne roke sedilo, nam kranjski gospod dekan, kaj ne razodene.

Dekanu Škerbecu so znani samo trije, toda, škoda, že mrtvi člani tega tajnega sodišča. Iz njihovih grobov je dekan Škerbec rešil le skrivnost, da sta bila dva od njih »bivša jugoslovanska oficerja, ki pa sta bila obenem tudi člana angleške obveščevalne službe.« (S. 30.) Imena resničnostni gospod dekan iz čiste osebnih simpatij do Crne roke raje zamolči. Verjamemo naj mu le na besedo, da so Crno roko ustanovili angleški špijoni in da hranijo za to vse skrivnosti o tem nočnem vampirju v uradnih angleške obveščevalne službe.

In kaj bi mišlili, zakaj neki se je rodila Crna roka? Dekan (s. 31) Pr. Sv. Urhu, da je prav nima o Crni roki nobenih prič in nobenih dokazil in piše njeno zgodovino iz »čistega

umovanja« in s toplimi osebnimi simpatijami, torej z isto zgodovinsko metodo, s katero je že svoj čas pomagaj rokohitru Mirku Javorniku sestavljajti Crne bučke.

Matija Škerbec namreč zatrjuje, da se je Crna roka organizirala proti partizanom in Nemcem, ki da so se zvezali v želji, uničiti slovenski narod in četnike, ki da so se jih Nemci neki hudo balli; zato da je Crna roka morila »brez ozira na okupatorja in brez ozira na legitimnost«. Seveda je ta Škerbeva zgodovina, napisana iz »čistega umovanja« brez dokazov, polna globokih skrivnostni, recimo, kakaj so Nemci četniške komandante, Marna, Saljeve, Zmagoslava, in njihove odrede špijendirali, ali zakaj ni gestapo vse do konca vojne ni komaj zalotil nobenega črnoroka, čeprav jih šede kronisti po vseh domobrantskih postojankah in po vseh sedežih gestapa in so ljudje povsed a prsti kazali za njimi; toda kranjski gospod je v pisanju svojih balad sploh vedno skrivnosten in poln uganjk.

Vse to omenjam v prvi vrsti našim Amerikancem, ki radi berejo Dolenjski list, da bodo spoznali dekana Škerbeca, ki jim danes razlaga svoje nenavadne nauke o Crni roki.

In kaj pravijo o Crni roki doma kumentji?

Crno roko je iznašala Hitlerjeva tajna državna policija že v svoji nemški domovini pod imenom Nacht und Nebel — noč in megla. Tako pripisano na poletjskem ali sodnem aktu je pomenilo, naj zavoljo pomanjkanja dokazov preneha zakoniti postopek in naj štev izgine brez sledu, to se pravi, naj jo požreta noč in megla. Nacht und Nebel so pri nas prevedli z imenom »Crna roka«.

Gestapo je organiziral Crno roko na dveh čisto ločenih tih: domobrantskem in četniškem; na prvem že v jeseni 1943 po ustanovitvi Rupnikovih domobrancev, na četniškem pa spomladi 1944, ko je oborožil policijski general Rössener Marov četniški odred, ki so ga imenovali in Ljubljani tudi Rössenerjevo telesno stražo.

Cetniška Crna roka ni imela pravzaprav čisto programa Nacht und Nebel, kakor domobrantska, ampak je imela nalogo napadati v zaledju partizanskega bojišča osamljene terence in nezaščitene politične odbore in se izmikati boju z brigadami.

V juliju 1944 je poveljniki nemške Varnostne policije in Varnostne službe na Štaterskem SS-Sturmabführer Kurt Stage, menil, da je praksa Crne ro-

ke že toliko dozorela, da se je lahko poslužiti tudi sam gestapo. Enajstega julija 1944 so našli v Bohovi umorjenega upokojenega učitelja Bogdana Tuška in njegovo ženo Jožeko; na truplih je bilo napisano: Crna roka. Nekaj dni pozneje je bil pri Sv. Miklavžu ubit z znakom Crne roke železničar Josip Antolič, v Mariboru pa šofer avtobusnega podjetja Josip Vidic.

Zvezni vodja Štaterske domovinske zveze Steindl in gestapo sta v časihih sumljivo naglo razglasila, da so na delu »banditi«.

Ze 17. julija pa se je naključilo, da se je od Crne roke slabo zadeti Anton Marčinko v Mariboru pozneje osveslil in pred smrtjo v bolnišnici še potizoval: »Streljala sta me Ivo Gernjak in August Fuchs s mariborskega gestapa.«

V sodnih spisih zoner poveljnika Varnostne policije Kurta Stageja najdemo zapisano, da je Marčinkova izjava razkrila organizacijo prvih morilcev in da je Gernjak izjavil, da je moral zavoljo tega gestapo že takrat prenehati s delom Crne roke. (Sod. 136 47 Div. voj. sod. v Celju.)

Naloga Crne roke je posledje prevzela »sekularizirana« komanda, v kateri je Alfred Niebann zbral najvestejše Stagejeve ge-

stapovce.

Poleg Fuchsa in Gernjaka so bili v Crni roki v Mariboru še Franz Wlegel, Siegmund Böhmisch, Josef Strohmayr in Sepp Zangl, vsi namerščenci gestapa v Mariboru, vozil pa jih je mariborski trgovec Rudolf Lotz.

Ime domobrantske Crne roke zasledimo prvič menda v novembru 1943; vendar je šteti v to poglavje že pomor sedemdesetih kmetov od Kostanjevica do Šentjerneja v veliki nemški ofenzivi 21. oktobra 1943, v kateri so streljali Pavlenčevi, Pintarčevi in Pregljevi domobranci, preoblečeni v uniforme nemške Prve oklopne armade SS, kakor so se pozneje pri takih grozodejstvih radi šemili v partizane.

Tudi ni naključje, da je pri pomoru kostanjevskih meščanov na Malencah s domobrantskem Pavlenčem pregledoval pripravljene sezname žrtve Nemce Zangl, prav tisti, čigar ime smo srečali že pri Crni roki mariborskega gestapa.

V tisti veliki jenski ofenzivi je namreč dodetil gestapo nemškimi polkom 20 svojih »strokovnjakov« za politične »oprave« in je prišel k 314 pehotnemu polku Sepp Zangl. Vitez sv. Jurija in »eden najzloglasinejših mučiteljev slovensko-

ga naroda«, kakor so ga označili jenski mariborskega gestapa.

Zangl je sam priznal po vojni vojaškemu sodišču v Celju, da mu je tudi v Polju pri Ljubljani pokazal poveljniki domobrantske čete »vse sto« imen ljudi in ga prošil, naj jih postrelje, del pa »spravijo iz dežele«. Zangl je domobranci napotil na »Stab za uničevanje tolovajev« v Ljubljani, kjer je pri višjem policijskem vodji Brandtu Zangl videl podobne spiseke tisoških ljudi iz Ljubljane in okolice.

Tudi seznam 26-tilh takrat umorjenih Šentjernečanov, od katerih sta bila dva na smrt in dva teško bolna, so izpričano sestavili domači domobranci s župnikom Cerikovom in lesnim trgovcem Francim pred ofenzivo v neki krčmi na Vidmu pri Krškem.

Ze v veliki nemški ofenzivi jeseni 1943 je torej zaslediti tisto zaroto brezpravja, ki dobi komaj nekaj tednov pozneje ime »Crne roke« in ki se jo dekan Škerbec prizadeva danes preložit s domobrantskih in nemških pleč na hrbet angleških obveščevalcev.

Ni se torej buditi, da se kranjski gospod dekan danes brani poznati kateregačoli člana (Nadaljevanje na 4. strani)

Občni zbor društva muzealcev in konservatorjev v Novem mestu

Ze v petek, 13. aprila, so prišli v Novo mesto prvi muzealci, ki so popoldne imeli v sejni dvorani mestne občine plenarno sejo svojega društva. Naslednji dan se je v Domu ljudske prosvete zbralo blizu 70 muzejskih delavcev, ki so zastopali 40 muzejskih, konservatorskih in galerijskih ustanov iz vseh predelov Slovenije. Občni zbor so obiskali tudi predstavniki novomeškega javnega in kulturnega življenja.

Po referatu predsednika društva dr. Jožeta Kastelica in ostalih članov odbora so bili v raznih diskusijah osvetljeni in razčistišeni številni muzejski problemi, s katerim se je v preteklem poslovnem letu ukvarjalo društvo in posamezne muzejske ustanove. Priказano je bilo delo muzejskih komisij, sodelovanje društva z muzeji v republiki in zveznim društvom muzealcev in konservatorjev, problemi kadrov, propaganda za Teden muzejev, zveze muzejskih ustanov z oblastnimi organi, sodelovanje muzejev s šolami in podobno.

Predvsem pa so nas Dolenjci zanimali problemi naše ožje pokrajine, ki so bili prav tako omenjeni na tem občnem zboru. Ti muzejski problemi so predvsem sledeči:

1. Vsa Dolenjska ima zdaj 4 pokrajinske muzeje kompleksnega tipa (Dolenjski muzej v Novem mestu, Belokranjski v Metliki, Posavski v Brežicah in Kočevski v Kočevju). Za vse te

muzeje pa je bilo ugotovljeno, da morajo biti — če hočemo, da bo njihovo delo uspešno — proračunske enote okraja, na katerega teritoriju se v glavnem razprostira delovno področje posameznega muzeja. Isto velja tudi za muzej, če njegovo področje zajema geografsko zakrožen del okraja (n. pr. Bela krajina).

2. Vsi dolenjski muzeji ne razpolagajo z zadostnim številom razstavnih prostorov, zato naj ljudska oblast stori vse, da bodo ti prostori posameznim muzejem tudi res dodeljeni.

3. Proračuni muzejev na Do-

lenjskem in v Posavju so v primerjavi z njihovimi potrebami tako minimalni, da bi vsako trnjanje ali zmanjšanje posameznih postavk proračuna občutno zavrlo njihovo delo.

Naslednji dan so si muzealci in konservatorji na avtobusnem izletu ogledali Šmarjeto, grad Tolsti vrh, Pieterje, Kostanjevico, Skočjan in Mirensko dolino. Odlična organizacija zborovanja in izleta, zlasti pa gostoljubnost Dolenjcev, je presenetila vse udeležence posveta.

Upamo, da bo ta občni zbor dal novih pobud za uspešno muzejsko delo na Dolenjskem.

Zgodbe iz Mirenske doline

II.
Nedelja popoldan. Zopet smo sedeli otroci pod staro jablano na koncu hiše okrog stare Kričeve tete, kakor piščeta okrog kolkje.

»Kaj sem vam zadnjič pravila?« je vprašala starka.

»O Pso Marku iz Rokstajna in Kozlu iz Tržišča, kako sta oba propadla, ko je Kozel podri Rokstajnske jez.« sem hitro odgovorila, da bi čimprej slisali novo zgodbo.

»Ja, ja, tako je bilo. Ko je jezero oteklo, je tržiški grad propadel. Kamen in obzidje so vsačani porabili za hiše in cerkve. Pod gradom pa so bile globoke kleti, najbrže so še danes, tam je zlata na čebre.

Kmet Podmovčan je imel dediko Lizo. Kadar je bila sama doma, je bila vselej posneta smetana iz latvic. Kriva je bila vedno Liza, Liza liže, so dejali. Liza je jokala in se rotila, da je nedolžna, a verjel ji ni nihče.

V jutro na novega leta dan sta šla Podmovčan in njegova žena k rani maši. Liza je bila spet sama doma. Naenkrat pride v hišo tujec v zeleni obleki, taki, kot so jo včasih nosili graščaki. Rekel je Lizi naj gre z njim, da bo plačal smetano, katero je vse leto posnel na njen račun. Šla sta za hrib, kjer je včasih stal grad. Liza je zagledala lepo cesto, kjer je bilo preja smetane trdnje. V hribu so bila težka vrata, ki jih je tujec odprl, se obrnil k Lizi in rekel: »Iz prvega čebra zagrabl dvakrat. Vendar ne daj glasu od sebe, dokler si v kleti!«

Šla sta v podzemlje, kjer je res bilo na čebre cekinov. Liza se priprone, zagrabl iz prvega čebra enkrat, vrže v predpasnik; drugič napravi isto, ker pa je bila lakomna, je posegla še

tretjč. Tedaj se pokaže izza čebra velik črn maček in zapljo ha, Liza je od strahu zakricala. V tem trenutku je vse izgnilo. Dekla se je znašla v gostem trnju pod hribom. O cesti in kleti ni bilo več sledu. Ko si je opomogla od strahu, je pogledala v predpasnik, kjer je imela dve pesti oglja. Tako je bila kaznovana njena lakomnost.« je končala zgodbo Kričeva teta.

»Zakaj pa niso tam kopali?« sem vprašal.

»Saj so, pa jih je vrag vselej prestrašil.« je pojasnila teta.

Zagledala se je v šentjurski hrib, malo utihnila, potem pa, kakor je imela navado, prešla na povsem drugo zgodbo.

»Veste, to je bilo njega dni.« ja začela. »Tu, skoz naše kraje, sta šla dva jogra Ciril in Metod. Ker so bili tukaj že ajdje, sta postavila dve kapeli; eno tukaj je na šentjurskem hribu, eno

pa na Trebelnem. Jaz sem že bila tam, kapelica še stoji. Pod njo je votlina, v kateri je za več voz človeških kosti. Tukaj je na šentjurskem hribu so pa pozneje še cerkve prizidali in kapelico uničili, ker ni več tako lepa kot na Trebelnem. Ta dva, ki sta to zidala, sta naša ljudi učila vere in jih krščevala. Potem sta morala v Rim, ker sta po naše molila in učila.

»Kaj takrat se ni bilo graščakov?« sem vprašal.

»O, bili so, saj ti so ju zatonili, da sta morala v Rim. Ti graščaki niso znali govoriti po naše, imeli pa so valpate, da so jim ljudi strahovali. Jaz sem se hodila na tlaško v Rokstajn in na Čreteš, ker smo bili podložni dvema graščakoma. Milin je bil čreščak, gruntec pa rokstajnski. Pravil so, da je bilo nekdo vse čreščako, pa je čreščaki zaigral na kockah pol Tržišča in tako je bila vas od dveh gospodarjev.

»Pa je bilo hudo na tlačk?« sem se vmešal.

»E, zdaj je ni bilo več tako hudo, ker niso imali več toliko pravice. Jim je bil napoljen pobral. Včasih je bilo pa hudo. Tudi z ljudmi so orali kakor z živino in galjila je pela.

Mokronski graščak je bil posebno hudo, galjila in ječa sta bili njegovi dobroti. Pa so se kmetje spuntali. Začelo se je nekje na Hrvaškem in seglo vse do Mokronoga. Tlačani so vdrli v grad, zgrabili graščaka in dva valpata, jih vpregli v plug in ves dan orali z njimi, pa tudi galjila je pela. Graške babnice so oblekli v hodnikovo platno in so morale njive okopavati. Zvečer so jih obelsti na hribčku blizu Mokronoga, kjer je preje graščak obeljal uporne kmete. Se danes so tam reče »Gavgenhrib«.

Ja, ja, tako je bilo. Bom pa še drugič kaj povedala.«

Lojze Borštnar.

Zračna pota

Ob izidu revije »KRILA«

Tisočletja stari sen človeštva v letanju po zraku. Je danes, sredi 20. stoletja, povsem običajna pot. Na tisoče stalno vzraslih zračnih poti vodi iz kraja v kraj, iz celine na celino, se vzpenja na tisoče kilometrov daleč in visoko. Okolna letala s širokim letalom in široko brzino na začetku našega veka so samo že zanimivi, celo ganjivi muzejski predmeti sprito modernih letal, vojaških in potniških reaktivcev, helikopterja in podobno. Letalstvo je res zavojevalo ozračje, saj potniški letala danes prevozijo na leto še na milijone potnikov, helikopterji pomembno preprečujejo usluho za nalezljive bolezni (v kmetijskih, pri reševanju požara, pri prometih v velenostih), v vojaškem pomenu pa so vojna letala nemara najmočnejša tehnična obramba sila za siehernu državo.

Tudi naše letalstvo je v zadnjem času doseglo velik razvoj tako v vojaški smeri kot v civilno-potniški in športni. Za letalstvo se več ali manj zanima že skoraj sieherni naš človek, zlasti pa mladina, ki jo letalstvo-sportno udeleževanje vedno bolj privablja in v njenih majhni vsakodnevnih novi uspehi pa so prav tako mikavni tudi za ljudi, ki samo z zemlje občudujejo kovinske pišče na zračnih potih.

Stevilne in razne letalske prireditve (iz motorizmi in jadralni letali, s padali) pri nas krepko podpirajo razvoj letalstva in učinkovito služijo njegovi propagandi. Vsak, ki ga kakor koli zanima sodobno letalstvo, naj se in po svetu, je pa pogostejše, ki bi ga o vseh teh stvarih stalno seznanjala. Zato je res hvale vredna pobuda Letalske zveze Slovenije, ki je začela izdajati »KRILA« kot svoje glasilo. Ze prva številka, ki je izšla, pomeni veliko presenečenje — to je po svoji tehnični in vsebinski strani reprezentativna revija. Posebno je bo vesela mladina, pa tudi ostali bo vzbudila nova zanimanja za zračna pota našega neba.

Revija izhaja kot dvojnja številka (šestkrat na leto) na 32 straneh, na izvrstnem papirju in z bogatim in klovna materialom. V prvi številki: januar—februar 1958 najdemo polno tehniko in zanimivih člankov ter raznega družbia. Med njimi naj posebno omenimo članke Deset let jugoslovanških motornih konstrukcij. O alpskem jadralstvu. Letalsko modelarstvo. Sovjetski letci in bombardirni letalstva. Heikopterja. Navpično proti nebu. Kaj smo videli v Farnborough 1955. Odiomek iz slavne knjige Plamenice nebo pilota Clostermanna (v drugi svetovni vojni) itd. Menih člankov in družbia je pa tudi tako lepo hero, da bo vsak vesel. Razen člankov je revija kar natrosena s številnimi fotografijami in skicami.

Razen tega je pa revija »KRILA« prinesla še eno presenečenje: številka na 32 straneh, izvrstnem papirju, veliki formatu, stane samo 18 dinarjev, celoletna naročnina pa komaj 180 dinarjev, kar je več kot poceni. Ves letnik, ki bo čimprej na voljo, stane 500 strani debela knjiga (povrh je bogato ilustrirana), stane torej samo 180 dinarjev.

Mladinci, opozarjamo vas, da si »KRILA« naročite. Malenkostno naročnino boste res lahko spravili skupaj — saj je dovolj, če irtvujete 3 obiskov kinopredstav! Naslov uprave je: »KRILA«, Ljubljana, Lepi pot 4.

Tako se pripravljamo

Delo mladinske organizacije na novomeški gimnaziji

Delo na novomeški gimnaziji je v zadnjem času zelo razgibano in pestro. S tem seveda ni rečeno, da prej nisimo delali, toda resnici na ljubo moramo priznati, da nekaj let nazaj je ni bilo take vsestranske dejavnosti, kot prav v zadnjem školskem letu. Posledice in kulturno življenje se razvijata pod vodstvom mladinske organizacije, ki je spravlja vse delo v hiterjaški tek.

Poskrbela je za mladinsko univerzo, ki je skoraj vsako soboto po pouku, predvsem za tiste dijakke, ki ne morejo obiskovati ljudske univerze zaradi oddaljenosti od mesta. Doseje je predava dr. Marjan Pavlič »O nastanku religije« ter s tem pripomogel dijakom k boljsemu razumevanju tistih poglavij pri pouku, ki danes gojijo podlago za materialistični svetovni nazor. Predsednik šolskega odbora Leon Perhacev bo predaval »O nastanku države in razvoju ljudske oblasti«. Tudi podpredsednik okrajna Niko Beopavčević je gimnazijski mladini obljubil predavanje »O gospodarskih problemih Dolenjske«.

Gimnazijska mladina bo v najkrajšem času seznanjena s šolsko reformo. Mladinska organizacija želi, da ne bi nihče izmed gimnazijcev samu čakal, kdaj bo domovina obnovljena, in skuša za to v vsakem posamezniku tisti ogenj, ki je človeku potreben, da ustvarja novo družbo in nov svet.

Tudi razredni aktivni so naredili načrte za proučevanje aktualnih vprašanj. Mladino precej zanima marksistična literatura. Tako bo v VII. b razredu Pavlin naštudiral Engelsovo razpravo »Nastanek družine, privatne lastnine in države in bo o tem debaterjal celotni razredni aktiv. Tudi drugi razredi nocoje zastopajati. Posebno agilen je V. razred. Pri delu v tem razredu pomaga član mladinskega komiteja Janez Marček. Vsak tedna imajo politični pregled in predavanja.

Mladinsko kulturno društvo ima že celo leto tolikomni družbo, naučili so se že lepo številu prirodnih narodnih plesov. Za kar, ima največji zasluge prof. Zankovičev. Tudi recitacijski krožek dela vztrajno in vzgaja mlade recitatorje, ki bodo lahko kasneje tudi na svojih službenih mestih ponagali s svojimi sposobnostmi kulturnim društvom. Literarni krožek izdaja list »Stezece«. Pripomniki pa moramo, da ima to literarno glasilo novomeških gimnazijcev velike finančne težave. Med mladinci literarni se odlično poizkušajo posebno Tomo Srebnik. V listu pridobuje svoje pesmi tudi prof. Kolenc. Ki ob enem s svojim znanjem vsem pomaga.

Tudi šahisti v mladinskem društvu študirajo s neumorno. Višjeolci tekmujejo med seboj in z nižjeolci. Med zadnjimi jih je nekaj, ki veliko obetajo. Vsako nedeljo pripravijo v gimnaziji si-

multanko, na katero povabijo razne šahovske vase, vsak mesec pa prvenstvo v brzourinju. Razvedniško je, da je šah začel tako široko plati mladine, posebno nižjeolce.

Šahisti, literarni in recitatorji so že obiskali druge kraje na Dolenjskem in so bili prav toplo sprejeti v Kobovju, kjer so imeli literarni večer. In v Črnomlju, kjer so šaharji s črnomajski mladinci na turnirju.

V okviru kulturno-upetnškega društva »Oron Zupančič« deluje tudi dramska sekcija. Pripravila sta komedijo Valentinja Katavleja »Milion težav«. Profesorja Dobovšek in Borčić sta si veliko prizadevala, da je igra uspešna.

Vodstvo mladinske organizacije želi, da bi več mladine telovadila v »Spartanac«. Res je, da je ona blistaven ovir, da številni telovadecv ni večje. V tem, da stanujejo dijaki daleč iz mesta. Vendar je med gimnazijci nekaj dobrih obojčev in košarkarjev, pa tudi za druge pomoge atletike je mnogo zanimanja. VII. a razred imenujemo celo »Sporta razred«, saj so vsi fantje od prvega do zadnjega navdušeni za šport.

V vsakem času so tudi na gimnaziji ustanovili športsko družino. Nekateri so dosegli že nenavadno lepe uspehe. Prejšnji petek je bilo tekmarjenje in vsi, ki so dosegli več kot 60 kilometrov od 100 možnih pridici v cilju, ki bo redno vodila. Tudi ta šport je pridobil poleg višjeolcev zelo veliko nižjeolcev.

Za 27. april in 1. maj pripravljajo mladinski komite skupna s plesno-športnim zborom prav lepo predstavitev. Svečanost bo v Rigovemu logu na prestem. Tam bodo različne skupine kulturne društva »Oron Zupančič« pokazale vse, kar so se v zadnjih mesecih šolskega leta naučili.

Črnomajski proslave mladinskih brigad se je udeležilo čez 150 dijakov. Vsi z navdušenjem pozivajo, da se v letnih obdobjih tekmujejo med seboj in z nižjeolci. Med zadnjimi jih je nekaj, ki veliko obetajo. Vsako nedeljo pripravijo v gimnaziji si-

Slepi so nas obiskali

Lepa in prisrčna akademija v Novem mestu

Naša ljudska revolucija in nji sledede socialistična preobrazba vsega našega družbenega življenja je temeljito povzročila tudi za ljudi, ki so bili po rojstvu ali kakršnikoli nesreči nesposobni za normalno življenje in odvisni le od svojcev ali dobrote nekaterih. Med njimi so na prvem mestu slepi, ki so v naši svobodni demokraciji lete živeli res raznoliko življenje in se vključili vanj.

Letos poteka deset let, kar je bila ustanovljena Zveza slepih Ju. goslavije. Združeni slepi Slovanije prireje v počastitev te 10. letnice po raznih krajih Slovenije akademije, ki jih pripravijo in izvajajo slepi sami, oziroma kulturno-umetniška skupina Doma slepih v Stari Loki (pri Skofji Loki). V torek, 19. aprila, so dali svoje akademije v prečajo 10. letnice Zveze slepih Jugoslavije v Novem mestu. Nastopilo je 9 čla, nov njihove kulturno-umetniške skupine — 5 moških in 4 ženske, ki so dali 10 točk: mešani zbor, recitacije, solo petje, instrumentalni kvintet, ženski pevski kvartet, duet. Slavnostni govor je imel član skupine prof. Confdenti, slep od rojstva (diplomiran pravnik in jurist). V tehničnem referatu, ki ga je imel napisane, ga v pisanju za slepe, je orisal slasti pripadevanje nove Jugoslavije za slepe, ki v raznih solah in zavodih usposablja slepe za razne poklice (nekateri slepi so zaposleni celo v tovarnah pri strojih, v Sloveniji imamo 133 slepih od tega 11 v novomeškem okraju) in

dva zavoda: Dom slepih v Stari Loki in Mladinski zavod za slepe v Ljubljani. Omenil je tudi lep prispevek, ki so ga slepi v Jugoslaviji dali naši osvobodilni vojni, saj je med njimi nekaj svetlih junških likov, zlasti kurirjev.

Nad lepo izbranim sporedom poslušalci, ki so do zadnjega kolesa napopili dvoranu v Domu ljudske prosvete, niso bili samo navdušeni, ampak tudi ganjeni vpricho tolike volje in življenjske sile nastopajočih. Saj smo slisali vmes tudi operne točke (solo in dueti). Montijev Čaršab (solo harmonika). Valdeufflovo koncertno polko itd. Solo točke je spremljal na klavirju Anton Curič, ki je vodja pevskega zbora.

Prisrčen je bil tudi nastop dveh mladincev, golincev Zavoda za slepe mladino v Ljubljani, Verdunika in Skrabca, ki sta na okarino in orglice zaigrala nekaj pesmi. Gusti Skrabec je iz našega okraja, s Pristave pri Vel. Gabru. Leto 1949 je pri eksploziji spuštil vid in obne roki (v rami), pa ven, da dane slep in brez rok zna je predstavil kot izreden primer nadpovprečne volje in čudovite poizvedljivosti.

Ta akademija slepih je bila prisrčno in globoko doživljiva, ki ga poslušalci ne bodo slepa pozabili. Ne toliko zaradi kvalitete nastopajočih, ampak zaradi prelepe človeške vsebine, ki nam je tukaj zasijala v neki posebni luči. S.

Vlado Lamut: Iz »Moulin Rouge« — Paris. V galeriji Umetniške zadruge v Ljubljani bo odprta jutri, 21. aprila, razstava novomeškega slikarja Vladimira Lamuta

V SAMOTAH PRAGOZDA

25. Indijanec je vstal in napotila sta se skozi gozd proti jasi, ki jo je Rok opazil že zjutraj. Pred leti je bil tam gozdni požar in pogorišče je bilo zdaj zaraščeno s mallnami in jagodami. Prav nič se nista obotavljala: z velikim tekom sta se lotila sladkih sadežev.

26. Vilče se je najedel jagod, da bi skoraj počil. Zavil je okoli grma in opazil v mehkih tleh globoko vtisnjeno svežo sled, ki je bila skoraj podobna stopinjam majhnega dečka, da da je bila precej globoka. Vilče je osupnil, pustil jagode in šel za stopinjami.

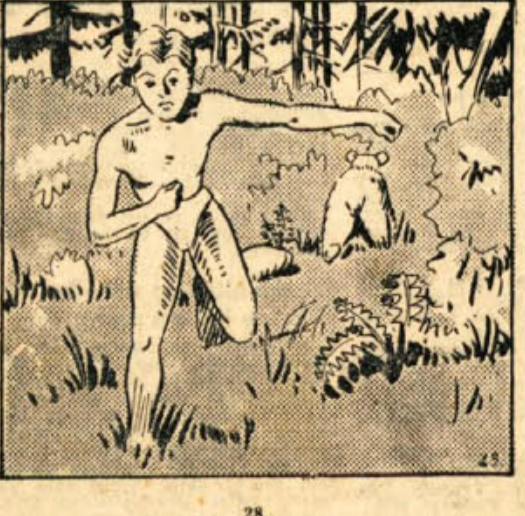
27. Veter je pihal proti njemu in z bosimi nogami je skoraj nestlišno stopal. Ze je bil skoraj onkraj jase, ko je zagledal pod mallnami veliko zrjav žival. Strah ima velike oči, zato se mu ni zdelo nič manjša od krave. Š čapo si je nosila jagode v gobec in zadovoljno brundala.

28. Tisti hip je počila suha veja pod Vilčevovo nogo. Kosmatinec se je ozrl in zagledal dečka. Na ves glas je zagodel in jo uveril skozi gozd, grmovje in bučeče trnje, kar so ga noge nesle. Tudi Vilče ni zaostal, le da jo je ubral prav v nasprotno smer...

29. »Rok! Rok! Grozna pošast! Velika kot stoni! Pravo srčno sem imel, da se me ni lotila!« Rok je dal še zadnji grizljaj jagod v usta in si šel nato z Vilčetom ogledat stopinje. »Mlad medved. Zelo nevarna žival. Njegova koža bi nama dala prav dobro odejole.«

30. Vilče je premišljeval, kako bi si napravila zalogo hrane za prihodne dni. Precej prizdevanja je bilo treba, preden je vzbudil v Roku zanimanja za take načrte. Indijancem pradedi se v stotletjih niso naučili, da je treba skrbeti za prihodnost. Šla sta višje gori k potoku, kjer sta zajezila vožo.

31. Parižanka Odette Rousseau je padla z obenske police na tla v sobi, ko je obelala zavese, in si zlomila nogo. Odette Rousseau je svetovna prvakinja v skoku s padalom. Njen rekord je skok z višine 8800 metrov!

32. Nemika igralka Hildegard Kneff in njen spremljevalec sta v neki kitajski restavraciji v New Youku dvakrat zahtevala od nastopnika, da jima pripravi kitajsko jed »Tsin-Lue«, specialiteto, ki je bila vpisana na koncu jedilnega lista. Napovedal je nastop potilbo dejal gostoma: »Prosim, izberita si nekaj drugega, to je namreč naš kuhar, podpisana na jedilnem listu.«

33. Juridicna razlika. Sodnik: »Torej, rekli ste o vašem sosedu, da vam je ukradel denarico?« Oboženi: »Naa, tega pe nisem rekkel. Dejaj sem le, da bi bil denarico v kavarni gotovo našel, če bi mi je on ne pomagal iskat.«

34. Huda napaka. »Vči, tle vžigalniki so res izvirni, samo škoda, da so izdelani pri nas.«